

SLOVENSKI UČITELJ

Glasilo slovenskih
učiteljskih in kate-

krščanskih učiteljskih
društev.

Bogu srce
Mladini moč
Domovini zvestobo

Štev. 2.
Leto XVI.

Natisnila Katoliška tiskarna v Ljubljani.

Vsebina:

Vzajemno in skupno. (—a—&—a—)	25
Kazen kot vzgojno sredstvo. (Franc Govekar)	27
Vzgoja nравstvenosti v šoli. (A. Čadež)	33
Smo pa le mož . . . (Marica Koželj-Bulc)	38
Postavna določila o cerkvenem petju v ljudski šoli. (—ž.)	40
Katehetski vestnik: Katehetsko gibanje	41
Katehetske beležke	42
Zgledi, porabni pri katehezi	43
Učiteljski vestnik: Učiteljske vesti	44
Vzgoja	45
Raznoterosti	45
Slovstvo in glasba	48

»Slovenski Učitelj« izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 krone. (Naročnina in članarina za »Slomškovo zvezo« 5 K; naročnina in članarina za »Društvo slovenskih katehetov« 5 K; naročniki, ki so člani obeh društev, plačajo 6 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema:
Uredništvo »Slovenskega Učitelja« v Ljubljani.

Urednika: A. Čadež, katehet v Ljubljani; Fr. Jaklič, nadučitelj, drž. in dež. poslanec.
Natisnila Katoliška tiskarna. — Oblastem odgovoren Ivan Rakovec.

Slovenski Učitelj

Glasilo slovenskih krščanskih učiteljskih
in katehetskih društev.

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slov. katehetov“.

Letnik XVI.

V Ljubljani, 15. februarja 1915.

Štev. 2.

Vzajemno in skupno.

—a—&—a—.

Ako bi me kdo vprašal, kaj bi najbolj privoščil občini, ki ji želim dobro, bi odgovoril: »To, da bi se učiteljstvo z duhovščino roko v roki trudilo za pravi blagor in prospeh občanov; da bi se ta dva najvažnejša činitelja med našim ljudstvom sporazumno edinila v najlepšem delu svojega poklica: pri vzgoji mladine. To obojestransko složno prizadevanje se more uspešno razvijati samo na medsebojnem spoštovanju duhovnika in učitelja. Tudi ljudstvo to dobro uvideva, zato je pa srečno in zadovoljno, ko vidi, da se duhovnik in učitelj spoštujeta. Kako ju cenj in ljubi, kako jima je vdano in poslušno!

Jasno je pa, da služba in stališče dušnega pastirja kot takega nasproti učitelju ni vselej prav lahko, ako poslednji hodi svoja pota ter se ravna po načelih, ki ugajajo in ustrezajo njegovemu zmotnemu mišljenju. Dušni pastir, ki vsako stvar in vsak korak modro premisli, se bo kljub temu znal izogniti vsaj v šoli vsega, kar bi moglo kaliti ljubi mir ter razdreti in razrušiti pogoje uspešnega vzgojnega delovanja. Treba je pa dostikrat junškega premagovanja in heroičnega zatajevanja, da duhovnik ohrani potrebno ravnotežje zlasti tam, kjer se po frazah svobodomiselnega časopisja premoteni in zbegani učitelj postavlja bodisi ob volitvah ali enakih prilikah v nesrečno nasprotje z dobrim ljudstvom, s svojim duhovnikom in sploh z ljudsko voljo. Ni lahko nakrat prezreti škodljivega ravnanja ter kazati prijazno lice nasproti dejanskemu razdiralcu duhovnikovega prizadevanja in dobre stvari. Težko je vpostaviti zopet normalne razmere v pedagoško življenje osobito, če se učitelj — kakor v slabi vesti — izogiblje celo v šolskih prostorih prijaznega stika z duhovnikom. Toda vzgoja zahteva tudi takih žrtev . . . Kakšen naj bo torej nastop duhovnikov tudi nasproti političnemu sovražniku v šoli?

Najprej se bo potrudil, da bo občeval z učiteljem uporabljajoč vse konvencionalne predpise lepega vedenja, ki so v navadi med olikanci. Mnogokrat prav to veliko izda in pripomore do medsebojnega spoštovanja.

Druga stvar, ki pripomore, da se med duhovnikom in učiteljem ohrani blagodejno soglasje, je uvaževanje učiteljevih pravic v šolskih zadevah. Ako bi duhovnik prihajal poljubno prepozno v šolo, ako bi brez vzroka prelagal uro krščanskega nauka, ako bi ne zapustil razreda, ko mine njemu

določeni čas, ako bi v razredu odredil kaj takega, kar ne spada v njegovo področje, bo težko ohranil dobro soglasje med cerkveno in šolsko krajevno oblastjo. V stvareh kompetence so vse uradne osebe, ne izvzemši duhovnika, močno občutljive.

Za lepo sporazumno življenje je tudi potrebno, da ponudi duhovnik učitelju v šolskih sitnostih potrebno pomoč: ako mu n. pr. delajo težave neotesani starši otrok. Ta pomoč naj se izrabi le v toliko, v kolikor se sklada s pravičnostjo in dušnopastirsko previdnostjo.

Skupno in složno delovanje naj se pojavlja predvsem v šoli.

Goreč duhovnik in vnet učitelj bosta skupno snovala načrte, da pripravita mladino do lepega vedenja, do ubogljivosti in čednostnega življenja; skrbno in vestno jo bosta poučevala ter pripravljala za nevarnosti, za boje v življenju. Drug drugega opozarjata, drug drugemu svetujeta, drug drugega podpirata; saj vsa ta skrb prihaja iz ljubezni do mladine, ki je up in ponos staršev in domovine.

Vzajemno delovanje naj sega tudi v cerkev.

Vsestransko pozorni učitelji najdejo že pri pouku dovolj prilike, da pojasnjujejo otrokom, kaj je cerkev, kdo biva tam, kako se je vesti na svetem prostoru itd. V soboto pred odhodom iz šolskega poslopja jih opominijo, naj se drugi dan v cerkvi lepo vedejo ter naj pobožno molijo iz molitvene knjižice. V cerkvi pa naj bo učitelj med svojo čredo: med mladino. Lep zgled učiteljev je najkrepkejši vzgojni pripomoček. Ako šolsko poslopje ni preoddaljeno od cerkve, je prav priporočati, da se zberejo otroci v šoli in da gredo skupno pod nadzorstvom v cerkev. S tem se zabrani, da se ne potikajo zunaj cerkve ali med odraslimi fanti, ki njih govorjenje dostikrat ni nič kaj vzpodbudno za šolsko mladino.

Pa še nekaj je, kar skupno delovanje duhovščine in učiteljstva namoč okrepi: petje in orgljanje v cerkvi. Naj le trdijo posvetnjaki, ki jim je cerkev postala tuja, da je orgljanje za učitelja neprimerno, vsak pameten človek pa ve in je prepričan, da z orgljanjem in petjem v cerkvi še noben učitelj ni izgubil ugleda, pač pa s petjem po gostilnah. Ali ni cerkveno petje najlepša molitev in najkrepkejše veličanje svetega cerkvenega opravila?!

Najobširnejše polje za vzajemno pridnost imata duhovnik in učitelj upravnem ljudstvom samim. Klic ljudskih nasprotnikov: »Učitelj v šolo, duhovnik pa v cerkev!« naj ne plaši. Med ljudstvo sta poslana, za ljudstvo naj se tudi žrtvujeta, pa naj bo to nasprotnikom pravega ljudskega napredka prav ali ne. Puško vreči v koruzo in se zariti samo v cerkev ter samo v šolo v času, ko ju čaka izobraževalno, karitativno in socialno delo med ljudstvom, to bi bilo polovičarstvo. Na tem polju, ki ga naj obdelujeta, vidita predvsem mladike, ki doraščajo in dozorevajo in ki bodo obrodile komaj lesnike in drenulje, če se duhovnik in učitelj zanje ne brigata. Šoli odrasli mladini je treba posvetiti vso brigo, skrb in vse moči. Ako sta ji

bila učitelja in vzgojitelja polnih osem let, je tudi v najnevarnejši dobi ne smeta zapustiti ali zanemariti. Mladostna doba je vihrava doba, zato potrebuje krepkih rok, spretnih voditeljev in skrbnih svetovalcev; to tembolj v krajih, kjer zaslepljeni starši odraščajoči mladini dovoljujejo le preveč svobode in prostosti, ali jih prepuščajo samim sebi. Vsak mladenič, ki se poslovi od vsakdanje šole, naj bi bil član katoliškega izobraževalnega društva, ki naj bo učitelju in duhovniku poleg stanovskih poslov glavno torišče prostovoljnega prosvetnega dela. V katol. društvo naj se z veseljem in zaupanjem zateka živahna odrasla mladina, da se tu pošteno razvedri, da si bistri um, blaži srce, da se utrdi za nevarne boje bodočega življenja.

Pa tudi možem in ženam je treba duševne hrane; ti se bodo najboljše počutili pri raznih predavanjih gospodarskega in poučnega značaja, pri sestankih, namenjenih vzgoji itd. O koliko solz lahko prihranita ženam in nedolžni deci duhovnik in učitelj, če krepko in vztrajno odvratača može in očete od gostiln, če zatirata pijančevanje! Z odpravo ali vsaj z omejitvijo pijančevanja bodo nastopili povsod boljši in srečnejši časi. Tu bo treba še dokaj truda in napora, preden proderemo.

Pokažimo torej vsi, ki se po pravici imenujemo pionirji ljudstva, da smo vredni važnih in zaupnih mest in da zaslužimo zaupanje ljudstva. Pri pouku in pri vzgoji pa naj nam bo sveto staro geslo: »In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas« — V bistvenih stvareh edinost, v dvomnih prosta pot, povsod pa ljubezen!

Kazen kot vzgojno sredstvo.

Franc Govekar.

O tem, da je kazen pri vzgoji potrebna, so vsi pedagogi edini. Odprava kazni ni napredek, ampak nazadovanje, znamenje omehkuženja. Pravi napredek pa se kaže v tem, da se uvedejo namesto surovih kazni milejše, ki krivca ne posurove in ne zakrknejo, ampak ga privedejo do spoznanja krivice in priznanja, da je zaslužil kazen. Odločno je torej treba obsojati one, ki hočejo pri vzgoji izhajati s samimi milimi sredstvi, s samimi mazili. Človeška narava je po izvirnem grehu popačena in pokvarjena in se ne da vzgajati s samim poukom in opominom. Kazen je torej potrebna, zlasti za mladino, ki nima še razvitih duševnih moči in ni tako dozvetna za umske dokaze, pač pa bolj za čutne; kazen pa vpliva na čute in ostane vsled tega najdalje v spominu.

S tem gotovo ni rečeno, da bi se moralo s samo kaznijo vzgajati. »Gewiß soll man es nicht immer darauf absehen, durch Strafe allein bessern und erziehen zu wollen, aber man soll es mitunter doch darauf ankommen lassen.¹ Tudi naj se vsak pregrešek ne kaznuje. Če zadostuje pogled, ne

¹ Pharus, 1914, št. 3.

govori, če zadostuje beseda, ne huduj se, če zadostuje karanje, ne kaznuj; kazni bodi zadnja inštanca.

Kakšna pa naj bo kazni, da doseže svoj namen, da namreč pogršek kolikor se da popravi in obenem kaznovanca npravno dvigne?

Dr. Krieg¹ pravi, da je kazni zelo nevarno vzgojno sredstvo, da se mnogim ž njim ponesreči; zato ga je treba rabiti zelo zelo previdno. »Die Strafe wird das, was der Pädagoge aus ihr zu machen versteht.« Namen, ki ga mora imeti vzgojitelj pri vsaki kazni, je: pogršek, kolikor se da, popraviti, pa obenem kaznjenca npravno dvigniti. Da se ta namen res doseže, naj bo kazni:

1. pedagoška, t. j. taka, da pridobi voljo gojenčevu za dobro stvar, ne pa za voljo vzgojiteljevo. »Rücken wir nicht unsern Willen, sondern die Sachen, um die es sich handelt, in den Vordergrund des kindlichen Verlangens und Interesses,« pravi Eckinger S. J.² Kazni torej ne sme biti samo policijsko sredstvo, ki prisili zunanjšega človeka, dočim vre v volji jeza; zakaj namen vzgoje ni netiti upor. Eckinger lepo pravi na str. 81.: »Was der Erzieher anzustreben hat, ist nicht das gehorsame, sondern das willige Kind.«

Naj gojenec spozna, da je zaslužil kazni. »Die Strafmittel werden am wirksamsten sein, wenn wir die Zöglinge von der Notwendigkeit derselben überzeugt, wenn wir ihre Zustimmung, ihre Billigung erlangt haben.«³ »Kazni bo koristna,« pravi bl. Janez de la Salle, »če bodo kaznjenci spoznali, da je vzgojitelj bil prisiljen kaznovati in ga je kaznoval iz ljubezni.«

Dr. Jakob Hoffmann piše v svoji izvrstni knjigi⁴ tako-le: »Alles ist zu vermeiden, was die Persönlichkeit des Zöglings verletzen könnte, er soll vielmehr zur Zustimmung gebracht werden. Der freiwillige Gehorsam, also Versöhnung von Gehorsam und Freiheit, die innere Einheit des Gehorchenden mit der Disziplin sind der Triumph der Erziehungstätigkeit.«

2. Kazni bodi primerna prestopku. Dr. Krieg: »V čemer je kdo grešil, v tem naj bo tudi kaznovan.« Po domače rečeno: klin s klinom. Lažniku naj se odtegne zaupanje, požrešnež naj se kaznuje s postom, prav tako sladkosnednost. Za tatvino velja: »Stvar nazaj!« Če je pa več nima, naj starši škodo poravnajo, dolgoprstnežu pa se naloži kaka druga kazni, n. pr. učenje ali pisanje kakega sestavka proti tatvini. Večkratno prepisovanje istega stavka pa ni primerno za kazni. Imenitno obsodi tako kazni Nicolay z besedami: »Wenn man den Schüler nötigt 500 Zeilen zu schreiben, so heißt das, ihm die Hand verderben; er lernt dabei nichts und wird roh. Ein gut angebrachtes Stäuben nützt mehr als 1000 Abschreibungen.«⁵ Za take, ki so se v razburjenosti pogršili s kako surovostjo, pretepom, zmerjanjem itd., naj se odloči poseben, samotni prostor, kjer naj mirno razmišljajo o svoji neotesanosti. Zelo izdatno sredstvo je, da

¹ Dr. Krieg: Lehrbuch der Pädagogik, p. 322.

² Eckinger: Die katholische Anstaltserziehung, p. 170.

³ Pharus, 1913, št. 3.

⁴ Dr. J. Hoffmann: Die Erziehung der Jugend in den Entwicklungsjahren, p. 81.

⁵ Nicolay: »Ungeratene Kinder«, p. 191.

mora dotični iti z razžaljenim nekaterikrat v paru iz šole, na igrišče ali izprehod. To ga stane precej premagovanja in ponižanja. Predrznost v govorjenju se kaznuje z molčanjem. Netočnost in počasnost kaznuj s tem, da naložiš dotičnemu kako koristno delo, ki je mora izvršiti v določenem času. Lenobo kaznuj s tem, da zanikarnežu odpoveš za toliko časa, dokler se ne poboljša vsako zabavno berilo, ali da ga pridržiš v razredu oziroma v učilnici, dočim se drugi zunaj veselo igrajo. Taka kazen je primerna tudi za ves razred, če so vsi učenci bili neredni ali nerodni. Surovost, pretepanje, trdovratna nepokorščina, zlobno poškodovanje pa se po okolnostih sme kaznovati celo s šibo. (O tem pozneje.)

Dr. Foerster se pa ne sklada s principom: klin s klinom, ampak pravi: klin z boljšim klinom, t. j. kazen naj bo plemenitejša kakor prestopok in naj gojenca ne boli samo, ampak tudi dviga k poštenosti in plemenitosti. Naj bi torej bila kazen v tem, da nerodnež izvrši kako pozitivno dejanje na korist tistemu, ki se je zoper njega pregrešil, ali na kak drug dober namen; ali pa, da se kakí stvari odpove, da si okrepi ono zmožnost, ki je bila prej ob padcu preslaba.

Najhujša kazen je izključitev iz šole ali zavoda. Za to govori Eckinger str. 18.: »Die Schüler, die nicht entsprechen und deren Anwesenheit sich als Störung für die anderen bemerkbar macht, müssen entfernt werden im Interesse des bonum commune.«

3. Kazen bodi zmerna, t. j. ne prehuda in ne prepogostna. Glavna reč pri kazni ni kvantiteta, ampak kvaliteta, način, kako se kaznuje in kake bodo posledice. Poglavitna je duševna bol, ne pa telesna. Prepogostna kazen utopi učencu čut časti (Ehrgefühl) in mu odvzame ves strah pred kaznijo. Kazen naj ne bo redno, ampak le izjemno vzgojno sredstvo. Zato je bolje malokdaj, a takrat resno in nekoliko ostreje kaznovati. Če se mora zmerom kaznovati, kaže to, da učitelj nima avktoritete. Nicolay¹: »Beugst du das Kind gleich am Anfang, zügelst du es zwei- oder dreimal mit Entschiedenheit, dann kannst du später ohne Unklugheiten zu begehen, mit Zuversicht die Strenge mäßigen.«

Da pa kazen ne bo prehuda in krivična (to žali pri učencu čut pravičnosti in jemlje učitelju avktoriteto), velja pravilo, da se nikdar ne kaznuje v razburjenosti. Eckinger pravi na strani 112.: »Lohn und Strafe, Lob und Tadel dürfen nicht als leidenschaftliche Willkürakte des Erziehers erscheinen, sondern sie müssen dem Kinde als das erscheinen, was sie wirklich sein müssen, nämlich als Erweise der durch den Erzieher geübten göttlichen Gerechtigkeit. Aus diesem Grunde muß also von ihm jede persönliche Vorliebe oder Abneigung, jede Ungerechtigkeit im Strafen möglichst fernbleiben.« Dr. Krieg pravi na str. 323.: »Die leidenschaftliche Aufwallung ist sehr verwerflich.« Pharus št. 6., str. 43. piše: »Geartete Kinder straft man mit Güte empfindlicher als mit Roheit.«

Varovati se je treba, da se ne kaznuje iz maščevanja. V Pharusu 1914., str. 42. berem: »Der Erzieher wird es nicht dabei bewenden lassen, der rächenden Nemesis Genüge getan zu haben, er wird auch den Willen des

¹ L. c. p. 168.

Schülers zu beeinflussen suchen, so daß dieser das Verbrechen zugleich als Sühne nicht nur für die gestörte Ordnung, sondern auch für die durch die Tat beleidigte göttliche Gerechtigkeit empfindet.« Seneca (De ira I., 16) piše: »Nemo prudens punit, quia peccatum est, sed ne peccetur.«

Da se ne kaznuje v razburjenosti, je prav, če se nekoliko počaka s kaznijo.

Vendar je tukaj treba omeniti, kar poudarja posebno dr. Krieg, da ni pedagoško kaznovati, ne da bi kakorkoli pokazal svojo nevoljo in ogorčenje nad pregreškom. »Ist es nicht geradezu pädagogisch geboten, daß der Erzieher schon durch Kundgebung seines sittlichen Unwillens das Böse brandmarke und zurückweise und so dem Fehlenden die Schwere des Fehlers vor die Seele führe?«¹ »Die Härte ist ein Verdienst, wenn dir das Herz ist weich.« Rückert.

4. Kazen bodi primerna starosti, značaju, temperamentu in nekaterim drugim okolnostim gojenčevim. Drugače kaznuj 10 letnega, drugače 15 letnega dečka. Kakor človek v letih napreduje, tako naj kazen ponehuje. Pri večjih naj vzgojitelj mesto kazni bolj rabi opomin, svarilo in zraven vedno apelira na njihovo samospoštovanje in čut časti. Glavna misel takega opomina bi bila morda izražena v besedah: »Niste več otroci, ampak odrastli in pametni; pokažite to tudi v svojem govorjenju in dejanju. Mislite na besede sv. Pavla, ki je rekel: ‚Ko sem bil otrok, sem govoril po otročje, razumel in mislil po otročje; odkar sem pa mož, sem opustil, kar je bilo otročjega.‘« (1 Kor. 13, 11.)

Dalje je treba paziti, ali stori gojenec oziroma učenec kaj napačnega iz slabosti, n. pr. nerodnosti, boječnosti, vsled slabih umskih zmožnosti ali pa iz hudobnosti, strasti in zlobe, n. pr. iz prevzetnosti, upornosti, nevoščljivosti, togotnosti, lenobe itd. Le taki pregreški so kaznivi, ker izvirajo iz proste volje. »Ohne Willensfreiheit keine Schuld, ohne Schuld keine Strafe.« (Pharus.) Ako stori gojenec kaj napačnega iz slabosti, ga je treba izlepa poučiti. Šele potem, ko opetovani (2—3 kratni) opomini niso pomagali, se ga prime s trdo in strogo besedo. O tem piše Pharus (1913, št. 9): »Es gibt drei wichtige Fehlerquellen, und zwar: 1. die jugendliche Natur, 2. die Individualität und 3. der freie Wille. Demnach lassen sich die Zöglingsfehler in drei Gruppen zusammenfassen. Der ersten Gruppe müssen die meisten Äußerungen jugendlichen Leichtsinnes und Übermutes und die zahlreichen Ordnungswidrigkeiten, die täglich, insbesondere bei kleineren Zöglingen vorkommen, zugewiesen werden. Gegen diese Art Zöglingsfehler muß zwar durch eine strenge Disziplin ein unvermeidlicher Kampf geführt werden, aber sie dürfen nie zu streng beurteilt werden. — Die zweite Gruppe umfaßt die Individualitätsfehler, die der Zögling aus der Familie, aus der er stammt, mitbringt, sowie diejenigen, die in verschiedenen Temperamenten eingeschlossen liegen. Diese Fehler erfordern unter Umständen Nachsicht und Geduld, um dem Schüler nicht Unrecht zu tun oder ihn mutlos zu machen.« —

¹ Dr. Krieg: Lehrbuch der Pädagogik, p. 323.

Posebno strogo je treba kaznovati prostovoljno upornost in trdovratno nepokorščino. Pharus piše (l. 1913; št. 9): »Bewußter und beharrlicher Ungehorsam und Trotz untegraben Autorität und erfordern deshalb unerbittliche Strenge — bis zum Äußersten.« Seveda ne sme vzgojitelj oziroma učitelj v vsaki nepokorščini videti že trdovratno upornost. O tem piše lepo »Slov. Učitelj« (1914, št. 6): »Mlad človek čuti v sebi željo, da bi se izkazal; svojo moč hoče pokazati, zato mu je zoprno misliti na pokorščino, potrpežljivost, ponižnost in druge takozvane ženske kreposti. Nekoliko pojasnila in marsikdo spozna, da bo malokdaj lepše pokazal svojo močatost, kot ravno v izvrševanju teh večkrat tako preziranih kreposti in da je najplemenitejša neodvisnost — neodvisnost od zlih nagonov.« »Man sieht,« berem v Pharusu,¹ »immer nur die Rebellion und nicht die wertvollen Charakterkräfte und Geistesbestrebungen, die oft hinter dumpfer und ungeschickter Auflehnung nach Klarheit und Spielraum ringen. Der echte Seelenkenner wird gerade die trotzigsten und temperamentvollsten Knaben, die ihm die größten Schwierigkeiten machen, am meisten schätzen; er wird wissen, daß das Selbständigkeitstreben, das sich jetzt in übermütiger Auflehnung verrehnt, doch das beste Material des Charakters abgibt und daß hinter den jetzt Braven und Fügsamen nur zu oft lauter Charakterchwäche sitzt.« »Freilich gibt es,« piše Eckinger str. 252., »recht schlimme Streiche, und die Lust dazu ist nicht immer ein sicheres Kennzeichen von Frische und Tatkraft. Deshalb soll man sich nicht auf die Seite derer stellen, die, freilich nur solange als sie nicht Erzieher sind, für jene Zöglinge schwärmen, die am meisten Streiche machen.«

Ozirati se je treba pri prestopku tudi na kes, ki ga ima gojenec po prestopku: čim večji je kes, tem manjša kazen. Vendar pa je treba tukaj previdnosti, ker učenci znajo kes simulirati.

Kaj je končno soditi o šibi? Dr. Krieg ne zavrača prav odločno šibe, sploh telesne kazni, samo stavi ji gotove meje. Ker presoja vse iz strogo katoliškega stališča, ki nas uči, da je človeška narava po izvirnem grehu pokvarjena, zato sodi, da potrebuje spačena narava tudi bolj radikalnih sredstev. Sklicuje se na sv. pismo, kjer beremo, kako je Bog vzgajal izraelski narod in navaja znane izreke o vzgoji in šibi iz didaktičnih knjig.

Dr. Foerster odločno zavrača telesno kazen. Povem prav na kratko njegove razloge:

a) Šiba je prehudo sredstvo za današnje dobo, ko vse boleha na živcih.

b) Tepsti je škodljivo zdravju, zlasti če udarci bijejo po glavi (n. pr. klofutanje).

c) Kdor tepe, človeka nekako poniža, mu jemlje človeško dostojanstvo. Tepemo samo živali. To sredstvo se torej ne sklada s principi moralne pedagogike; ker podlaga vsega moralnega razvoja in vse regeneracije je spoštovanje do samega sebe in čut časti.

¹ Pharus 1914, št. 4, p. 30.

č) Tepenje kaže na vzgojitelju pomanjkanje samozatajevanja, kar je nekaj slabega. Tako se daje mladini slab zgled. Tudi sama se ne bo zatajevala, ampak bo vdana raznim strastem, slabostim in surovostim.

Za dokaz svoji trditvi proti šibi navaja tudi dve ameriški šoli v Toronto, Canada. V eni se je teplo in je bila v slabem stanju; v drugi se ni teplo in je bila v vsakem oziru zgledna. (Jugendlehre p. 173.) Sploh je jako navdušen za sedanje ameriško šolstvo, kjer se vzdržuje disciplina z »javnim mnenjem razreda«, t. j. učitelj nastopa skupno z dobrimi učenci proti slabim, dokler jih ne užene vse, brez šibe. Norčuje pa se iz Nemčije in jo nazivlje »das klassische Prügelland«.

Način, kakor ga dopušča v telesni kazni dr. Krieg, ne more škodovati. On omenja prvo otroško dobo, oziroma dobo, dokler je človek moralno nerazvit, t. j. ne razloči, kaj je prav, kaj ne, in ne preračuni posledic svojih dejanj. Ta doba sega pri nekaterih največ do 12. leta. Ko bi izlepa čakali njegove pameti, bi pri nekaterih trebalo veliko časa, zraven pa veliko denarja. Pametno rabljena šiba pa pospeši prihod pameti, kar je že skušnja pokazala.

Eckinger¹ govori o telesni kazni na strani 84. in 158. tako-le: »Wer die körperliche Strafe nicht gelten lassen will, der kennt die Menschen-natur nicht und beraubt den Erzieher eines Hauptmittels, um auf den Willen des Kindes Einfluß zu gewinnen. Nicht zu seinem Vorteile, sondern seinem Nachteile; denn nur dadurch, daß der Erzieher die sinnlichen Triebe und Leidenschaften des Kindes in kluger Weise seinem Zwecke dienstbar macht, können sie aus Feinden in Freunde, aus Schädigern in Förderer seines wahren Glückes verwandelt werden. Wenn ich auch zugebe, daß in unserer Zeit der Nervosität und Schwäche, des falschen Ehrgefühls und Zeitungslärms die körperliche Züchtigung — soweit man überhaupt davon Gebrauch machen will — nur mit größter Vorsicht angewendet werden darf, so kann ich doch nicht umhin, meine Überzeugung dahin auszusprechen, daß eine Ablehnung körperlicher Züchtigung im Prinzip verwerflich, ja eine Grausamkeit gegen jene Kinder ist, die nur durch Anwendung körperlicher Strafe zur Einsicht und so allmählich zur Besserung gebracht werden könnten. Und solche Kinder gibt es genug!« —

Dr. Jakob Hoffmann odločno zavrača vsako telesno kazen. Na str. 90. že omenjene knjige piše: »In den Jahren der Entwicklung dürfen keine entehrende Strafen Platz greifen. Dazu gehört an erster Stelle die körperliche Züchtigung. Durch eine Ohrfeige würde der Junge kaum gebessert. Der Erzieher wird dem Brausekopf mehr imponieren und größeren Nutzen stiften, wenn er mit ebensolcher Würde wie Energie eine wirkliche Ungezogenheit, die etwa vorkommt, zurückweist und jenes Vergehen, in dem der Zögling seine Unreife bekundet hat, als solches kennzeichnet und ihm für einige Zeit die Berücksichtigung der ihm bisher eingeräumten Stellung entzieht. Eine solche Strafe trifft ja ins Herz der gerade die Jünglingszeit konstituierenden Eigenart. Unter keinen Umständen aber darf die Strafe

¹ Eckinger: »Die kath. Anstaltserziehung«.

einen das Ehrgefühl der Jugend in ihrem Wesen verletzenden Charakter haben. Damit würde dasselbe abgestumpft, womöglich ausgerottet werden, und der Schaden wäre unersetzlich. Wer das Ehrgefühl des Gehorchenden nicht geradezu heilig hält, ist ein Stümper in jeder Art der Erziehung.« Podobno piše v 1. št. 1915. l. »Slov. Učitelja« dr. Jos. Demšar v krasnem spisu »Pomen samospoštovanja za vzgojo«.

Šiba je sicer nevarno sredstvo — kakor operacija pri bolniku, a včasih le potrebna.

Dopustna bi bila edinole: a) če si se o veliki krivdi popolnoma prepričal

b) in če druga sredstva niso nič pomagala. V takem slučaju dopovej poprej dotičnemu, zakaj zasluži kazen; potem šele kaznuj, pa brez razburjenosti in zmerno.

Prav storiš, ako slednjič še moliš eno Češčeno Marijo, da bi res kaj koristilo.

Še eno opombo! Jasno je, da bo uspeh kazni odvisen največ od osebnosti vzgojitelja samega. Princip vsega njegovega delovanja naj ti bo ljubezen do mladine in do Boga. Ljubezen torej mora biti motiv, če učiš ali opominjaš, če svariš in bodriš, pa tudi, če groziš in kaznuješ. Oblačne vtise, ki jih je napravila kazen v mladem srcu, hitro prežene — solnce ljubezni.

Vzgoja nравstvenosti v šoli.¹

A. Čadež.

V razpravi »Skrb za ljudskošolske abituriente« je bilo že govorjenje, kako naj šola pripravlja mladino za poznejše življenje, kako naj se otroci svare, da se ne zapleto po izstopu iz šole v nevarno ljubovanje, kako naj se obnašajo do drugega spola itd.² Zadeva ta je večjega pomena, kot se splošno sodi; vsepovsod se toži o čedalje večji skvarjenosti in moralni propasti mlade generacije. Ako je kje nравstvenost mladine še na dokaj častni stopnji, je pa drugod toliko slabše. Gotovo pa je, da se nenравnost širi osobito po mestih in v njih okrožju ter v industrijskih krajih; nepobitno je, da se množe od dne do dne umetna sredstva, ki izpodkopujejo nравno mišljenje in čutenje mladih in starih; omenjam samo lascivne časopise, razglednice, kinogledališča itd. Res je, da se greh s sveta ne bo nikoli popolnoma iztrebil, da so seksualne zablode imele žalostne vloge v vseh stoletjih, toda resnica je, da se obenem z napredkom širi tudi mehkužnost, razigranost med ljudstvom. Kolikor več je nevarnosti za nравnost, ki je podlaga krepkega razvoja in zdravega napredka med narodi, tolika večja mora biti skrb za ohranjenje in povzdigo nравstvenosti. In komu je poleg staršev poverjena ta briga?

¹ Referat pri zborovanju ljubljanske podružnice »Slov. zveze«.

² Glej »Slov. Uč.« l. 1912., št. 5, p. 101.

Gotovo šoli, učiteljstvu, ki je v to poklicano, da uči in vzgaja čvrst rod, da ga krepi in utrjuje v čednostih, da ga navaja osobito za moralno življenje. Nihče ne bo ugovarjal, če trdimo: Nravno življenje našega ljudstva je v nevarnosti. Na boj torej zoper umazanost in nravno skvarjenost! Z nrvnostjo stoji in pade ljudstvo.

Kako sveto dolžnost imajo starši, da vzgajajo otroke v strahu božjem, da jih ohranijo čiste in npravne, pa da jim vtepejo čut in visoko spoštovanje nrvstvenosti, o tem naj bi se razpravljalo čimvečkrat pri obiteljskih večerih. Tu hočemo samo povedati, kako naj šola pripomore, da bo ohranilo naše ljudstvo zdrave nazore o časti, nrvstvenosti in poštenosti. Ako bi šlo v tem oziru med našim še krepkim rodod na slabše, bo odgovorno tudi učiteljstvo. Dečki in deklice, ki jih imamo pred seboj v šoli, bodo enkrat postali očetje, matere, čuvaji lepih čednosti ne le v družini, ampak daleč vun čez prag domače hiše. Ako vzgojimo osobito čvrste, nrvstveno-zdrave in moralno-čuteče žene, bomo utrdili oslabiljeno nrvstveno zavest tudi v bodočih rodovih.

Današnja doba se odlikuje po delih krščanske ljubezni. Skrb za zapuščene in zanemarjene doma in v tujini je ustvarila velikanska in številna zavetišča, porodnišnice, azile za otročnice, za dojenice, za sirote, — toda vse to ne more nadomestiti, kar narodom manjka. Potrebujemo očetov in mater! Dajte nam mater, ki znajo zopet vzgajati, mater, ki molijo s svojimi otroki, mater, ki ljubijo svoje tiho ognjišče, mater, ki so svojim otrokom zgled čistosti, ki čuvajo nad svojo deco ne le takrat, ko jo nosijo v naročju, ampak tudi takrat, ko jo izročé s težkim srcem med svetno vrvenje. Ako bi nam bilo moč vzgojiti take matere, potem bi nam ne bilo treba biti v skrbeh za bodočnost našega naroda, potem bi ne bilo treba imeti predavanj o povzdigi nrvstvenosti.

Kako naj se torej učiteljstvo loti tega težavnega dela?

Prvo, kar se zahteva od učitelja, je, da se zaveda, kako važna pa težka je dolžnost vzgoje. Po višjih razredih osobito dekliskih naj bi poučevale samo izkušene, značajne in vseskozi zgledne učne moči. Kdor sam še ni vzgojen, nikakor ne more drugih vzgojevati; 13-, 14 letne deklice zahtevajo od svojih učiteljic neko resnobo, umerjenost in možatost, ki je lastna samo nekaterim osebam.

Ako je za vsakega vzgojitelja prvo in zadnje opravilo, da zna sebe vladati, tedaj velja ta zapoved še veliko bolj učitelju. Z ropotanjem in zmerjanjem se nič ne doseže, z dolgimi, sladkimi ali pa kislimi pridigami tudi nič. Zgled mora vplivati in takorekoč za seboj vleči. »V vseh rečeh skaži sam sebe zgled dobrih del, v nauku, v čistosti, v resnobnem obnašanju«, tako nas opozarja apostol.¹ Odločni moramo biti, pobožni in čisti, čuječi in pazljivi, dosledni in pa zavestni svoje velike odgovornosti. Kdo bi mogel dovolj potožiti, če bi se zgodilo, da bi imela mladina uprav v tistih, ki so poklicani, da jo vodijo h kreposti in čednosti, kamen spotike! Otroci prosijo kruha, in tisti, ki naj bi ga jim lomili, jim nudijo strupa!!... Ne misliti, da bi

¹ Sv. apostel Pavel v listu Titu II, 7.

kdo namenoma vodil otroke v hudo; to bi bilo naravnost satansko zločinstvo. Toda šola, otroci, starši in postave zahtevajo, da vzgajamo z zgledom in življenjem. In ali ni življenje vsakega učitelja, vsake učiteljice občanom znano in odkrito? Ako se torej po občini širi govornica, ki za učitelja ali učiteljico ni častna, ki mu jemlje ugled ali celo dobro ime, kako bi potem tak vzgojitelj obstal pred apostolom, ki pravi: »Vi ste sol zemlje . . .«¹

»Vaše obnašanje«, tako piše ustanovitelj reda bratov krščanskih šol,² »se mora tako odlikovati, da bo zbuvalo visoko spoštovanje v učencih, ko bodo videli, da ste v čednostih vzvišeni čez navadno življenje drugih ljudi . . .«

Predvsem pa nam je potrebna ljubezen, kakršno je imel naš božji Učenik, ljubezen, ki išče izgubljeno ovčico in ne miruje, dokler je ne najde in ne povede k zbrani čedi; ljubezen, ki ne vpraša, je-li otrok vreden, da bi se kdo zanj trudil in žrtvoval. Ta ljubezen je naša največja moč in pomoč pri vzgoji za moralnost; priboriti si jo moramo, če hočemo mladini pomagati, če hočemo ljudstvu koristiti. »Toda ljubezen ta mora biti moška, brez primesi človeških slabosti in brez nagnjenja, ki ga ustvarja prirojena slabost.«³

Šola pospešuje нравstveno vzgojo s tem, da se zanimlje za narav posameznega otroka, da smotreno utrjujejo njegovo voljo. Vsak otrok je svet zase. Učitelj se mora dodobra seznaniti s tem svetom, kakor mora vrtnar dobro poznati zemljo, ki vanjo vsaja zdravo seme. — Pa ne samo v otrokovo notranjost, v njegovo dušo moramo prodreti, ozreti se moramo tudi po možnosti v njegovo okolico, v njegov dom. Pred nami sedi otrok, ki ga čuva materina ljubav, ki je v vsakem oziru dobro preskrbljen in zavarovan. Poleg njega vidimo dete uboštva in zanikarnosti, ki se je seznanilo že z življenjem bede in prevare bolj kot mi slutimo. In če je med zborom majhnih zemljanov vmes eksemplar, ki mu je že vtisnjen pečat moralnega pohujšanja . . .! Gorje, če ne vemo, kako si pomagati, kako svetovati ali kaznovati, kako reševati, kako varovati, da se zlo ne širi! . . . Otrok mora imeti zaupanje do učitelja, mora čutiti, da mu dobro hočemo. Učitelj, zlasti še učiteljica, ki pridejo k nji otroci kot k dobri materi, je dobila zmagó, ima otroke na vrvi tudi v нравstvenem oziru. To prijateljsko razmerje si je treba pribojevati z ljubeznijo in zaupnostjo; zato pa: nikdar otroka ne zavreči, zaničevati, od sebe odvrniti, nepremišljeno kaznovati. Otrokova duša je plaha; ena sama nepremišljenost — pa smo si zaprli za zmerom predor, ki bi bili mogli po njem priti v otrokovo srce.

Vzgoja volje, samovzgoja! Kdo ne pozna teh krepkokrilih izrazov »nove« pedagogike! Skušajmo uveljaviti v šoli to zahtevo, skušajmo pripomoči, da bo zadobila povsod in vselej duša nadvlado nad čuti in nad strastmi. »Pot do prave prostosti, in po njej

¹ Mat. 5, 16,

² Janez Baptist de la Salle, »Premišljevanja«, pond. križ. tedna.

³ Janez Baptist de la Salle: »Das Schulamts«, p. 242.

do nравstvenosti vodi le čez strmine premagovanja.« Močnih udarcev je treba, da postane marmornata klada umotvor; vrtnar mora trdno privezovati, močno obrezovati, preden drevesce obrodi žlahten sad: le po trdem boju zoper pokvarjeno samovoljnost se posreči, da prevlada boljša stran v človeku.

Otroci se morajo naučiti, da svojo voljo uklonijo višji, razsodnejši volji. Čutiti in spoznati pa tudi morajo, zakaj je to tako in ne drugače. »Trto je treba privezati na količek zato, da se ne valja po prsti, po prahu in blatu, ampak da se kvišku spenja.« — Otroci z veseljem vežbajo svojo voljo, radi prevzemajo mašhne žrtve, se radi odpovedo kaki stvari, ako čutijo in vidijo, da so naše zahteve modre in premišljene, ako spoznajo, da si s tem utrdijo voljo, da so za življenje sposobnejši. Ne opuščaj torej nobene prilike, da ne bi terjal od otrok malih žrtev, ki se z njimi urijo v premagovanju. Samovzgoja se pospešuje, ako zahtevaš včasih absoluten molk, potrpljenje, odstop, ako pri izprehodih zapoveš, da premagujejo žejo, zvedavost, smejavost itd.; razložiti moraš seveda zakaj to in kako je potrebno.

Jasno je, da ima verstveno naziranje močan vpliv na nравstveni nívó kakega ljudstva; enako je tudi umevno, da more le verstvena vzgoja zagotoviti trajne moralne uspehe. Vzgjajmo torej mladino tako, da se bo navzela prave, iskrene pobožnosti. Prepričajmo jo, da pobožnost še ni, če kdo veliko moli, ali če si naloži veliko verstvenih vaj; pojem pobožnosti je izražen že v besedi sami: Kdor po Bogu — po božji volji — živi, »kdor ima moje zapovedi in jih izpolnjuje, tisti je, ki me ljubi«, pravi Zveličar.¹

Prepojimo otrokovo dušo z mislijo na božjo vsevednost in pričujočnost: Oko božje vse vidi; to prepričanje naj nesejo otroci med svet. Zgled čistega Jožefa, brezmadežne Suzane, misel na Najčistejšo med čistimi, na angela variha, ki nas spremlja — vse to ima še vedno vplivno moč ter pomaga mladini v skušnjavah in nevarnostih, dasi so že davno pozabljene šolske klopi. »Ali ne veste, da ste tempelj Sv. Duha? Ako pa kdo oskruni ta tempelj božji, ga bo Bog pokončal; zakaj tempelj božji je svet, kar ste vi.«² Te besede sv. pisma naj se pogostokrat ožive v srcih otrok, da bodo zvenčale v ušesih, kadar se bo v pošolski dobi v njih in okrog njih vzbujalo to, kar človeka pogreze v blato.

Sv. z a k r a m e n t i zlasti sv. Reš. Telo so za katoliško ljudstvo nezmeren zaklad, so takorekoč čarodejno in dostikrat edino sredstvo in varstvo zoper nравno podivjanost današnjega časa. Skrivna obtožba pred namestnikom božjim v spovednici je zaprla pot že milijonom in milijonom, ki so jadrali v brezdno nesramnosti; dušna hrana najsv. zakramenta je tisoče in tisoče že okrepila in utrdila v težavnem boju zoper skvarjenost sveta. — Že z ozirom na vse to je neobhodno potrebno, da se verstveni pouk ohrani kot najvažnejši predmet šolskega poučevanja.

¹ Jan. 14. 21.

² I. Kor. 3, 17.

Šola in dom! Dva važna faktorja, ki morata skupno pospeševati nra-
stveno mišljenje in čutenje. Žal da domača vzgoja dandanes ni le dostikrat
pomanjkljiva, ampak da naravnost streže nemoralnosti. Silno slabe sta-
novanjske razmere, umazanija, revščina, beda, nevednost in nepoučenost
v vzgojnih vprašanjih, sirovost, malomarnost, nepaznost, da ne govori-
mo še o hujšem —: vse to bolj ali manj slabo učinkuje na moralnost
otrok, oziroma jih izvablja v nevarne zanjke. Kako blagodejno in koristno
bi torej bilo, če bi učitelj prilično obiskal v nevarnosti se nahajajočega
otroka in si pridobil vpliv na domačo odgojo. Marsikaj bi se po modrem
posredovanju dalo doseči, marsikaj hudega odvrniti. Otroci in starši bi
imeli večje spoštovanje do učitelja uvidevši, da jim hoče le dobro, da
hoče otroke obvarovati, rešiti.

Da telesno negovanje ni brez pomena pri vzgoji sploh, posebej
pa še za okrepitev moralnosti, je dočnana stvar; moderne šolske stavbe
imajo vsled tega kopalnice tudi za otroke, kar je vsekako hvalevredno;
še boljše je pa, ako ima mladina pripravno kopališče na prostem, toda
pod modrim nadzorstvom. Velikega pomena za našo mladino je tudi, če
se vzgaja za lepo zunanje vedenje, za dostojnost in primerno oliko.
Deklica, mladenič mora vedeti, ko zapusti šolo, kaj se spodobi, kaj se
ne spodobi. Zunanja olikanost ga utegne obvarovati marsikakega nedo-
pustnega, nečastnega koraka. Menim, da ga ni, ki ne bi podpisal izreka:
»An der äussern Sittsamkeit hängt ein gut Stück wirklicher Sittlichkeit.«¹

Isto velja tudi o obleki. Dostikrat se udomači pri deklicah ne-
primeren kroj, ki ne pospešuje moralnosti, ampak ji koplje grob. Obleka
razpašnih in omehkuženih deklin je bila že marsikdaj usodepolna, ker
je v pohotnih subjektih razplamenila živalske nagone. Tudi o tej stvari
je vredno izpregovoriti prilično svarilno besedo, da se ne vgnezdi ne-
primerna navada pod to ali ono pretvezo.

V pijanosti je nečistost.² Te svetopisemske resnice pač ni
treba dokazovati. Pijanost in nečistost sta dve sestri, ki hodita zmerom
skupaj in se nikdar ne skregata. Ako torej vzgajamo trezne otroke, ako
se prizadevamo za abstinenco, vzgajamo mladino za nraavnost; že z ozi-
rom na to še vedno premalo uvaževano dejstvo, bi bilo potrebno, da
se vsi pedagogi z vso resnostjo poprimejo dela za abstinenčno gibanje
med mladino. Kaj pomaga vse drugo prizadevanje, ako se z vso silo ne
spravimo na tistega sovraga, ki nam v par trenutkih lahko vse pokvari,
kar smo dosegli! O alkoholu se je pri nas že toliko govorilo in pisalo,
da bi bilo pričakovati več uspeha; kje je vzrok?

Ako govorimo o boju zoper povodenj nenraavnosti, ne smemo pre-
zreti tistega strupenega sovražnika, ki se skriva zadaj za mrtvo tiskano
črko: v mislih imamo slabe pohujšljive knjige, časopise. Branje
je neizmerna moč v slabem, kakor tudi v dobrem pomenu. Komur je
mar, da si njegovi gojenci ne okužijo misli in srca, da se njih domišljija
ne prepoji s strupenimi in nedostojnimi predstavami, naj pazi na vse,

¹ Palmer: Pädagogik.

² »Nikar se ne upijanite z vinom, v katerem je nečistost...« Ef. 5. 17.

kar dobe v roko. Ena sama stran v knjigi, ena sama notica v časopisu more zavleči otroka v mlakužo, v kaluž, utegne prenašati nevarne klice duševnega strupa od hiše do hiše. Zato pozor na knjige, pozor tudi na vsak sumljiv košček papirja, ki je v roki otrokovi!

Nazadnje še vprašanje: Kaj je pa soditi o seksualnem pojasnjevanju, ki naj po sodbi nekaterih modernih pedagogov obvaruje mladino pred zablodo, pred padcem v nemoralnost? Odgovor je lahek. Pojasnjevanje »en masse« ne spada v ljudsko šolo. Gotovo pa je, da so danes drugačni časi, drugačne življenske razmere, kot pred 50. ali 60. leti. Takrat se je marsikaj prakticiralo, kar moramo danes zavreči. Naravni čut sramežljivosti pa zapira v ljudski šoli usta vsakemu učitelju, vsaki učiteljici, da bi mogel na ta način in kar nasplošno dati pojasnila o teh stvareh, kakor zahtevajo nekateri novostrujarji. Seksualna pojasnila so dvorezen meč v roki učitelja; mesto da bi varoval, pa največkrat sovražnika zbudi in razdraži. Mislimo na milijone in milijone nesrečnih, ki so vedeli, ki so bili poučeni v teh rečeh, pa vednost in znanje jih ni zadržalo od greha, nasprotno: drvili so se in se drve od greha do greha . . . Kdor hoče v tem nevarnem boju zmagovati zoper skušnjave, zoper zapeljevanje, kdor hoče zmagovati, potrebuje vse drugačnega orožja, nego je natančno poznanje spolnosti in spolnega življenja. Poznamo dobro to orožje: Močno utrjena volja, sramežljivost, verstvo. Razumna vzgoja, versko-nravni vplivi in sploh nadnaravni pripomočki so najboljše orožje, najboljša obrana nravnosti.

S tem pa nismo docela zavrgli seksualnega razjasnila, ako je kdaj potrebno in je izključena nevarnost. Nikakor ne smemo dovoliti, da bi mladina nepoučena in nesvarjena zapuščala šolske prostore, da bi deklina nevedne stopale v zakon; tu morajo pa priti na pomoč učitelju osobito starši, zdravnik, dušni voditelj in izpregovoriti pametno besedo med štirimi očmi ali pa o primerni priliki, pri izstopu iz šole, v nadaljevalni šoli, v izobraževalnih društvih. Pred vsem je treba opozarjati na nevarnosti, ki prete mladini, osobito dekletom, v javnem življenju.

Pomagajmo torej, v kolikor moremo naši mladini in po mladini našemu ljudstvu, da se ohrani in učvrsti na kar moč visoki stopnji nravnosti ter nraavstvenega čuvstvovanja in mišljenja: Z nraavnostjo stoji in pade ljudstvo!

Smo pa le mož . . .

Marica Koželj-Bulc.

Vsi tožimo o hudih časih in gledamo strahoma v bodočnost, kako še bo, ker divjajo neprestano hudi boji. Vendar nam je vojna že v marsičem koristila. Dobra, dasi stroga in ostra vzgojiteljica je vsekako. Že to je nekaj, da je zbudila v naših ženah več samozavesti in samostojne delavnosti.

Na kmetih je ponavadi tako-le. Mož pravi: »Žena, brigaj se za gospodinjstvo, a gospodarstvo je moja stvar!« Ni čuda, da je bilo toliko tarnanja in obupnega jadikovanja takrat, ko so vpoklicali gospodarje. Mož se je ločil težko, ker ga je skrbelo, češ, kdo bo posihmal opravljal njegova dela; žena pa je bila hkrati v deloma razširjenem, novem, deloma v tujem delokrogu.

Ali resničen je pregovor: »Sila kola lomi.« Obotavljati se — ni kazalo. Hitro so se opričle tudi gospodarske službe, ko so uvidele, da ne pomaga tu noben jok ne stok. Pa so tudi pogumne naše žene. Takoj na prvi sejm je gnala gospodinja sama par volov in posrečila se ji je kupčija; prodala jih je dobro, kupila druge ter napravila še dobiček, kakršnega bi morda celo mož ne bil naredil. To jo je dvignilo, češ: »Saj tudi sama nekaj premorem!« Jeseni sem šla včasih mimo njiv, kjer so orali. Gospodinja je vodila zadaj plug, kleščaril je napol dorasel deček, spredaj pa je poganjalo nekaj, kar se je komaj videlo izza brazde — bil je priganjavček, ki je venomer klical svoj: »Ajs, oha!«

Tudi me učiteljice nismo najmanj prizadete v tem vojnem času. Mnogo voditeljev so vpoklicali in na njih mesta so imenovali nas. Marsikateri je bilo vodstvo španska vas, saj ni še nikdar vodila šole; še vesela je bila, da se ji ni bilo treba vmešavati v voditeljske posle.

Težko je šlo v začetku. Pogledati je bilo treba vsepovsod, pretakniti vse kotičke v pisarni in končno ni bilo nič več težko. Privadila se je, kakor da je bila že od nekda v tem.

V šoli se je bilo bati, da bodo pogrešali močnih vajeti zlasti takozvani »cvetovi«.

Ko sva jih s tovarišico spremljali k prvi šolski maši — mnogo otrok je pri nas — so ženice zmajevala z glavami in marsikatera je rekla: »Jejhata no, štiri imam doma, pa jih ni moč ugnati; kaj bosta naredili dve učiteljici s tako množico!«

Zaskrbelo je tudi mene; posebno me je bilo strah ponavljavcev, fantov, ki so uprav v najbolj kritičnem času in ne vedo, kako bi bolje kazali svojo razbrzdanost. Kakšen šum je tudi bil prvi dan, preden sem stopila v razred. Gotovo so se že pomenili med seboj, češ: »Učiteljice pa že ne bomo slušali!« Za pol glave me presegajo nekateri, pravi velikani so. Stopila sem pred nje silno resnega obraza. V kratkem nagovoru sem jih opomnila, v kako važnih časih živimo sedaj. Nato smo se seveda nekoliko pogovorili o vojski, kdaj in zakaj se je začela, kako se razvija sedaj. Kar čudila sem se, koliko so vedeli o vsem. Mobilizacija, ultimatum, te in slične izraze so vpletali v pripovedovanje. Da so si še bolj predočili začetek vojne, so dobili takoj nalogo: »Mobilizacijski dan.« Vsak je napisal po svoje, kakor je slišal in čital doma in kakor si je vse te reči predstavljal sam.

Neki učenec je pisal o umoru prestolonaslednikomem, pa je pristavil: »Naš cesar je pisal Srbom, naj kaznujejo nesramne zločince, a Srbi še odpisali niso na to!«

Sedaj sem vsaj vedela, kaj jih bo najbolj veselilo, kaj naj pritegnem v pouk, da jih bo bolj zanimalo in da bodo raje sledili. Potrkala sem tudi na njihovo moč in zmožnost in jim naštel, kaj vse terjajo ti časi od njih.

»Namesto gospodarjev ste lahko sedaj, zato pokažite, da že nekaj znate in zmorete. Ne morete še iti v boj za domovino, lahko pa varujete dom in ga podpirate z delom in s svojimi močmi namesto onih, ki so odšli!«

Resno so gledali; vsakteri je začutil nekaj močnatosti v sebi.

Dosegla sem, da se niso več smejali, marveč so sledili pouku z vso pozornostjo. Vsaka izmed nas se je borila izprva z mnogimi težkočami, ali tudi v nas se je zbudila samozavest, vzgojila jo je vojna. Čim težji so časi, tem več srčnosti je treba, da hodimo z njimi vštric in ne oмаgamo na poti.

S polno zavestjo si lahko rečemo: »Smo pa le mož!« in s tem klicem tudi v novem letu pogumno naprej!

Postavna določila o cerkvenem petju v ljudski šoli.

—ž.

Ali se bo kdaj vpeljalo in udomačilo ljudsko petje v cerkvi, o tem ne kaže ne ugibati, ne prorokovati, ker se niti trditi ne more, da bi bilo ljudsko petje — izvzemši posamezne prilike in pobožnosti — umestnejše od sedaj uvedenega umetnega petja. Koristnejše bi vsekako bilo, a ne boljše in lepše. Temu pa ne more nihče oporekati, da se ljudsko petje ne bo nikjer vpeljalo drugače, nego potom mladine, kajti skoro ničesar ni moč oživotvoriti, ako se ni poprej vpeljalo v šoli. To velja gotovo tudi o ljudskem petju. Ker je pa znano, da se ponekod v šoli nihče ne briga za cerkveno petje, marveč se pri predpisani pevski uri pojejo večinoma plitve, brezpomembne narodne in morda še nekaj domoljubnih pesmi, ne bo odveč, ako opozorimo na nekatera postavna določila o cerkvenem petju v šoli.

1. Ukaz ministrstva za nauk in bogočastje z dne 8. junija leta 1883., števil. 10.618 (v izvršitev zakona z dne 2. maja 1883. leta, drž. zak. števil. 53), točka 5. se glasi:

»Pri poučevanju v petju naj se goji razen patriotičnih in narodnih pesmi tudi cerkveno petje.«

2. V štatutih za učiteljišča najdemo ta-le stavek: »... glasba s posebnim ozirom na cerkveno glasbo.« Za 4. letnik je zaukazano »zborna petje vpoštevaje cerkvene pesmi in lažje vokalne maše«. Smoter o r g l a n j a je izražen tako-le: »Gojenec naj se usposobi v toliko, da bo zmožen petje spremljati na orglah na način, ki ustreza bistvu in dostojanstvu cerkvenega petja.«

3. C. kr. naučno ministrstvo je z odlokom dne 12. maja 1877, št. 16.885, odredilo, naj se na učiteljiščih pri pevskem pouku s kolikormoč veliko pozornostjo goji in neгуje cerkveno ljudsko petje; tudi se je ministrstvo izrazilo, da je pripravljeno primerno tudi ceniti zasluge službujočih ljudsko-šolskih učiteljev, ki se izkažejo v tej ljudstvo blažeči in izolikujoči smeri.

C. kr. deželnim kakor tudi c. kr. okrajnim šolskim nadzornikom se naroča, naj o priliki nadzorovanja pa tudi v zasebnem občevanju učiteljstvo vne-
majo, da bo z vso resnobo gojilo cerkveno glasbo in cerkveno zborna petje.
— Dne 20. februarja 1890, št. 3406, so bile deželne šolske oblasti z novim
ministrskim ukazom opozorjene v isti zadevi.

Vsi ti odloki jasno dokazujejo, da je šola, da je učiteljstvo obvezano
skrbeti tudi v šoli za lepo cerkveno petje, t. j. učiti pri pevski uri tudi cer-
kvene pesmi. Učitelj, ki bi vežbal pri šolskem pevskem pouku samo par
pesmic, kolikor jih je uprav treba n. pr. za eno mašo, bi ne ravnal v zmislu
ministrskih določil, ki velevalo, naj se cerkveno petje goji s p l o š n o —
brez ozira na to, ali otroci v cerkvi pojejo ali ne. Iskrena vnema je pa
tembolj hvalevredna in bi bilo prav, ako bi zgorajšnja ministrska obljuba
ne ostala samo na papirju zlasti v slučajih, kjer se posamezniki z občudo-
vanja vredno požrtvovalnostjo trudijo, da otroci tudi pri službi božji poka-
žejo, kaj so se v šoli naučili.

Z ozirom na vse to željno pričakujemo, da bi čimpreje zagledala beli
dan nova c e r k v e n a p e s m a r i c a, ki bo namenjena našim ljudskim
šolan. Urejena je; vojskine homatije so pa zavrle urno izvršitev tudi tega
tako koristnega dela.

Katehetski vestnik.

Katehetsko gibanje.

E pur si muove. Pa le gre naprej —
naše delo. Dne 13. januarja je bila ka-
tehetska konferenca v Ljubljani ob za-
dovoljivi udeležbi dokaj živahna. Dovolj
mikavnega gradiva za razgovor je dala
vzgojna razprava o psihologiji
laži, ki jo je prečital tajnik A. Čadež.
Živimo v času, ko vsi dobri tožijo, da ni
in ne more biti toli potrebnega social-
nega zaupanja, ker je izginila odkrito-
srčnost in resnicoljubnost iz človeške
družbe. Potrebno je torej, da pomaga
zlasti šola resnicoljubnosti na noge. Re-
ferent je najprej razložil, kako in na ko-
liko načinov se pojavlja laž med mla-
dino ter naštel razne vrste laži. Nato je
pa navajal praktične nasvete, kako za-
branjevati laž, oziroma kako jo zatirati
in preganjati, kjer se je že pojavila ali
celo ugnezdila. Prilичno bo referat ob-
javljen v »Slov. Učitelju« z vpoštevanjem
raznih pripomb in opozoril, ki so jih ob
razgovoru omenjali gg. dr. Pečjak, dr.
Levičnik, kanonik Kržič, kanonik Na-
drah, Zaplotnik i. dr. Nasvetovalo se je
tudi, naj se takoj za prihodnji sestanek

izdela zgledna kateheza o tem pred-
metu; naprošen je bil katehet P. Rega-
lat, ki je to nalogo uslužno sprejel. —
Od neke strani je prišel na tajništvo po-
ziv, naj bi »Društvo slov. katehetov« pri
kn.-škof. ordinariatu posredovalo, da bi
se uredilo in izravnalo število ur krščan-
skega nauka, ki naj jih prevzame v žup-
niji kaplan, oziroma njegov župnik. —
Odgovorilo se je, da bi se v tem oziru
moral vsak kaplan, ki želi kake razbre-
menitve, posebej obrniti do škofijstva,
ker so razmere po raznih župnijah raz-
lične. Marsikdo se čuti v šoli najbolj
srečnega in bi mu še ne bilo všeč, če bi
mu kako uro odtrgali. Poleg tega je pa
za pouk krščanskega nauka, zlasti po
novem zakonu — če bo kdaj odobren
— določena precejšnja nagrada. Res je,
da so nekateri gg. kaplani s katehiza-
cijo preveč obremenjeni, osobito tam,
kjer imajo več šol po župniji. V takih
slučajih bi pač ne bilo neumestno, če bi
se oblastveno dalo kakšno merilo, kako
in v koliko naj bi se delilo šolsko delo.

Potrebno — a težko in dolgotrajno
bo delo, preden si bomo zagotovili nov,

predelan enotni katekizem. Začetek je že storjen, kajti o tem vprašanju se bo temeljito bavil prihodnji kongres za katehetiko in sta v ta namen že izbrana dva referenta: župnik Hofer in znani strokovnjak in katehetski pisatelj Stieglitz. Župnik Hofer je imel dne 3. decembra lanskega leta v katehetski sekciji avstrijske Leonove družbe o preureditvi katekizma zanimivo predavanje. Ob navzočnosti odličnih katehetov je razpravljajl o vprašanju, kakšno naj bi bilo razmerje med Pichlerjevim »Religionsbüchlein« in novim katekizmom, kakšna naj bi bila razdelitev, oblika vprašanj, tisk, jezik, kolika obsežnost itd. Sklenilo se je že, da naj bo dodatek molitvic zelo kratek, da pa se sprejme v knjigo tudi odlomek o cerkvenih obredih.

Katehetske beležke.

Srečen katehet. Profesorju msgr. dr. Mioniju, katehetu na drž. realki v Trstu, se je po mnogem trudu posrečilo, da je pridobil izmed 430 realcev 300 za Marijino kongregacijo. Ta dijaška Marijina družba ima evharistično, apologetično, dramatično in glasbeno sekcijo, ki vse izvrstno delujejo. — »Vzajemnost.«

Nepričakovano nasprotje. Dne 16. januarja t. l. je izreklo državno sodišče razsodbo, ki je v očitnem nasprotju z dozrajno prakso avstrijskih sodnih oblasti ter državnega sodišča samega. Ne samo dobri katoličani, marveč vsi, ki so prepričani o potrebi verstveno-nravne mladinske vzgoje, obžalujejo, da se je to zgodilo. Rzsodba se tiče pritožbe nekega Franciška Puchold in njegove hčerke iz Hohenmauta na vzhodnem Češkem. Okr. šolski svet je očeta obsodil na denarno globo, ker ni dopustil, da bi se njegova hčerka, učenka ondote ljudske šole, udeleževala verstvenih vaj. Državno sodišče je — kakor je bilo brati v listu »Reichspost« št. 27 z dne 17. januarja 1915 — izjavilo: »Pravica svobode vere in vesti, zajamčene v državnih temeljnih zakonih, se — v kolikor se tiče otroka — ni kršila, ker otrok teh pravic nima; pač pa se je kršila v državnih temeljnih zakonih zajamčena pravica pritožnika, in sicer zato, ker se v šolskih postavah dela razložek med

verstvenimi vajami in med verstvenim poukom. Sila se more uporabljati zoper očeta le glede šolskega obiska in verstvenega pouka; za to pa, da bi bil oče primoran pošiljati otroka v cerkev, manjka postavne podlage.«

V enakem slučaju je državno sodišče dne 9. aprila 1913 razsodilo uprav nasprotno. Takrat je sodišče priznalo, da se ni kršila ne glede pritožnika, ne glede otroka v členu 14. državnega temeljnega zakona zajamčena pravica svobode vere in vesti, pa tudi ne v členu 8. državnega temeljnega zakona zajamčena pravica osebne svobode. Za utemeljevanje je bilo navedeno: 1. Ni govora, da bi se bila kršila glede otrokovega očeta svoboda vere in vesti, ker se od njega ne zahteva, da bi se udeležil kake verstvene vaje. Prav tako se ne more reči, da se je kršil po členu 8. državnega temeljnega zakona zajamčeni § 1. zakona z dne 27. oktobra 1862 (drž. zakonik št. 87), ker je vsled § 33. deželnega zakona z dne 21. januarja 1870 c. kr. okrajni šolski svet v to poklican, da tozadevno kazen odmerja. — 2. Tudi se ne more smatrati, da se je kratila svoboda vesti in vere pritožnikove mladoletne hčerke, ker je po dovolj pojasnjenih šolskih postavah kot šolska učenka obvezana, da se udeležuje verstvenega pouka in verstvenih vaj svojega (katoliškega) veroizpovedanja.

Odkod začudenje? Pri mestnih učencih in učenkah mora katehet marsikaj poudarjati in pojasnjevati, kar bi se drugod lahko prezrlo in opustilo; obratno je pa zopet kmetiškimi otrokom veliko stvari tujih in neznanih, ki jih mestnim ni treba razlagati. To velja tudi o verstvenih vprašanjih. Ako n. pr. pripoveduješ, da četrta cerkvena zapoved veže vse ljudi brez izjeme, da jo izpolnjuje tudi cesar, da ni izvzet ne papež, ne škof, ne duhovnik, se nekateri otroci kar zavzamejo, češ, kaj morajo duhovniki in celo papež tudi k spovedi hoditi? Odkod to začudenje? Splošno gotovo odtod, ker duhovnik navadno ne pristopa k spovednici z drugimi verniki vred, ampak si išče spovednika v njegovem stanovanju; deloma pa preprosti otroci po svoje sodijo in mislijo, — ne po nespameti, — da duhovnik nima, ne

more in ne sme imeti napak, ker vsak dan mašuje, ker druge svari, opominja in uči. Med mestnimi otroci je pa dosti takih, ki svojih staršev nikdar ne vidijo pri sv. zakramentih; sama po sebi se jim vriva misel, kakor da je spoved zgolj za mladino. Ni čuda, če se vsled slabih zgledov zavedejo v pogubljive predsodke, ki jim mora katehet temeljito tla izpodbiti.

Izrabi! Z ozirom na zgoraj omenjeno dejstvo, da nekateri mestni otroci svojih roditeljev nikdar ne vidijo ne pri spovedi, ne pri obhajilni mizi, bi bilo zelo koristno, če bi se otrokom ob pripravi na prvo sv. obhajilo večkrat naročalo, naj preprosijo svoje starše, osobito očete, da bodo z njimi skupno pristopili k sv. obhajilu. Olikani starši svojim nedolžnim otrokom izlepa ne odrečejo kake prošnje, zlasti ob tako slovesnem trenutku, ko je itak navada, da jim oskrbe kako primerno darilo, lep spomin, ali kako presenečenje. Ako otrok večkrat prosi in zatrjuje, da mu bo oče napravil najslajše veselje, če bo šel z njim k sv. obhajilu in se zato odreče vsakemu drugemu darilu, je upanje, da se sicer zakrknjeno srce omehča.

Vojška je in vojska je misijon. V tem pretresljivem času naj se tudi prva spoved in prvo sv. obhajilo izrabi v zgoraj očitnem misijonskem zmislu. Na ta način bo katehet, bodo otroci imeli zavest, da so tudi v tem oziru veliko storili za domovino. Tako prvo sv. obhajilo v vojnem času (ki naj bi bilo po možnosti na belo nedeljo) bo ostalo vsem v trajnem spominu. (Glej zgled p. 44.)

Zgledi, porabni pri katehezi.

Rešilna svetinja. Kanonik Lang (Klosterneuburg) je opisal v »Reichsposti« ta-le dogodek:

Ko sem oskrboval v vojnih bolnišnicah v Klosterneuburgu dušno pastirstvo med ranjenci, sem naletel tudi na vojaka Avgusta Baier, ki mi je pripovedoval, kako je bil ranjen. »Ob slovesu mi je obesila moja dobra mati še svetinjico okrog vratu. Smejal bi se bil, če bi me ne bila ganila resnost slovesa,

kajti bil sem brez vere. Pojoč in vriskajoč sem šel na vojsko z drugimi tovariši — ne da bi bil mislil na Boga, na Marijo ali na svetinjico. Toda uprav svetinjica mi je rešila življenje ter zopet povrnila izgubljeno vero. Ko smo stali v strelskih jarkih in so se vsipale na nas sovražne kroglice, me je ena zadela na prsi. Odpnem srajco in vidim, da je kroglica priletela uprav na svetinjico, ki jo je napol prodrla ter v njej ostala. Svetinja je bila skrita; kroglica v njej je napravila precejšnjo rano na prsni. Ako bi ne bil imel svetinje Matere božje, bi mi bila svinčenka prsi prebodla in jaz bi bil šele na drugem svetu spoznal Boga; tako sem pa že zdaj prišel do prepričanja, da je Bog, in da je Mati božja uslišala prošnjo moje matere.« Pri teh besedah mi je pomolil Baier svetinjico in kroglo nato pa zaklical tovarišem: »Da mi ja nihče ničesar ne črhne čez vero in verstvo v moji navzočnosti!«

Majka božja pomože. Gosp. Ivan Maček, kr. gradjevni vladin savjetnik, Slovenec je iz Kozja u Štajerskom. Ima dva sina: Pavla i Vladimira. Dok su mu sinovi još bili djaci, poveo ih je otac u domovinu, odveo ih u crkvu Majke božje zagorske i rekao im: Djeco! Bio sam često u životu u potrebi. Svaki put sam zamolio Majku božju zagorsku za pomoć, i ona mi je uvijek pomogla. I vi joj se rado molite, osobito u potrebi, pa će i vama pomoći. — Pavao je danas profesor na Sušaku, a Vladimir advokat u Sv. Ivanu Zelinj kraj Zagreba i jedan od vodja seljačke (kmetske) stranke. Vladimir je moral u rat u Srbiju. Tamo dospije u tako strašnu vatra topova i pušaka, da bi bio svakako morao propasti. U najvećoj nevolji sjeti se Majke božje zagorske i očevih riječi, i uzdahne: Majko božja, koja si toliko puta pomogla momemu ocu, molim te, pomози sada i meni! U taj čas doleti topovska granata, zabije se korak pred njim u zemlju i — nije eksplodirala. Za neko vrijeme prestane vatra i dr. Vladimir bio je spašen. Poslije ga je zrno ranilo u nogu, a on je sada kao lahki ranjenik u Zagrebu na oporavku kod svojih srećnih roditelja, i pun zahvalnosti prema Bogorodici pripovijeda taj čudesni događaj.

—ff—

Kako je prvoobhajanec izpreobrnil svojega očeta. Alfred se je z veliko gorečnostjo pripravljaj na najlepši dan svojega življenja. Pomagala mu je skrbna mati, še bolj pa njegov katehet. Ne-koč pride ves potr k svojemu katehetu, ki takoj opazi, da ga nekaj tare.

»No, Albert, kaj pa ti je?«

»Prečastni! Mama mi je rekla, da papa že 16 let ni bil pri sv. obhajilu. To mi je tako hudo.«

»Seveda je žalostno. Kaj pa hočeš storiti?«

»Ne vem.«

»Čuj, ti bom jaz povedal. Z božjo pomočjo se dá vse doseči. — Najprej móli tisto molitvico: Spomni se, o pre-mila Devica Marija, da še nikdar ni bilo slišati, da bi ti bila koga zapustila, ki je pod tvoje varstvo pribežal... Kadar boš v cerkvi obiskal ljubelega Jezusa, vzdihni k njemu prav goreče, naj pripelje tudi tvojega papana k tabernaklju. Potem pa skušaj, da boš prav posebno priden in poslušen ter vse daruj za papana. Mamica naj ti pomaga moliti, jaz bom pa tudi storil svojo dolžnost. Ko se bo približal dan prvega sv. obhajila, te bo papa gotovo vprašal, s čem naj ti na-pravi kako veselje. Takrat porečeš: Nič drugega ne želim, kot da bi danes vsi domači skupno z menoj poklekneli k ob-hajilni mizi.«

Alfred je obljubil. Odslej je bil za vse dobro še bolj vnet. Vsak teden je pripovedoval katehetu, kaj je že storil in koliko je že molil za svojega očeta, koliko dobrih del je zanj že daroval.

Približal se je presrečni dan I. sv. ob-hajila. V jutro tega dne Alfreda njegov oče res vpraša, kaj naj mu preskrbi za spomin na prvo sv. obhajilo. Otrok mu prostodušno razloži svojo prošnjo, ne da bi dobil kak odgovor.

Toda molitev ni bila brez uspeha. V tem, ko so se prvoobhajanci zbirali v šoli in urejali za slovesni sprevod, je klečal Alfredov oče — visok štabni zdravnik — pri spovednici. Kako se razveseli Alfredova mati, ko se po ob-hajilu otrók dvigne s sedeža tudi njen mož ter se pridruži drugim staršem, ki so s prvoobhajanci pristopili k mizi Gos-podovi. Sledila mu je seveda tudi sama. Alfred je očeta hitro opazil. Presenečen se veselja zjoka ter hvali božjega Zve-ličarja, da je uslišal njegovo molitev.

Po končanem sv. opravilu objame presrečni oče svojega rešitelja in ljub-ljenca Alfreda, ki mu je s svojo molit-vijo in prošnjo preskrbel že dolgo po-grešano notranjo srečo.

Alfred sam je zdaj mlad odvetnik. Lani mu je umrl oče, ki je ves ta čas pridno prihajal k sv. obhajilu; tudi na smrtni postelji je bil večkrat previden.

Po »Mar. Glöcklein« — 1915.

Učiteljski vestnik.

36 novih ljudskošolskih nadzornikov je bilo nedavno imenovanih na Nižje Avstrijskem. Ker je ondi veliko meščanskih šol, je umevno, da je naučni minister za nadzorstvo določil samo meščanske učitelje in nekaj srednješolskih profesorjev. Na Dunaju je podeljena nadzorniška služba šesterim ravnateljem meščanskih šol in šesterim srednješolskim profesorjem. Izvun Dunaja pa bo izvrševalo nadzorniško službo 13 ravnateljev meščanskih šol (med temi dva z Dunaja), 10 meščanskih učiteljev (med temi dva z Dunaja) in en dunajski sred-nješolski profesor.

Pohvala. C. kr. deželni šolski svet za Kranjsko je z razpisom ddo 25. decem-bra 1914, št. 8554, izrekel pismo za-hvalo mladenkam in učiteljicam dekl-iških šol v Ljubljani za marljivo, truda-ljubivo in vztrajno izdelovanje tople obleke v vojaške namene. Dež. šolski svet izreka željo, naj bi se dekllice še vbodoče tako patriotično žrtvovale.

Bojišče. O Božiču je bil ranjen na severnem bojišču učitelj Matija Janže-kovič iz Slov. Bistrice na Štajerskem. — V ruskem ujetništvu je ranjenec Josip Jarh, učitelj iz Drage pri Ribnici. Zdravi se v Kijevu. — Nadučitelj Valentin Se-

mič, doma iz Šturij, nastavljen v Lazaretu pri Kopru, je sedaj ujetnik v Srbiji; prav tako tudi Ivan Vadnjal, nadučitelj na Premu, ki je nastavljen kot strežnik v neki bolnišnici blizu Niša. — Učitelj Vid Jurko iz Dola na Štaj. je bil odlikovan z zlato hrabrostno kolajno; učitelj Vinko Stopar iz št. Ilja pri Velenju pa s srebrno hrabrostno kolajno.

Umrli je 22. januarja v Ljubljani pri Sv. Petru vpokojeni nadučitelj Avgust

Adamič, star 72 let. Bil je vnet glasbenik. Njegov sin Emil, slov. skladatelj, je sedaj na bojišču.

Katoliško učiteljstvo v prvih vrstah. Na Virtemberškem je bilo do 17. novembra 1914 poklicanih 587 katol. učiteljev na vojsko; med temi je 64 enoletnih prostovoljcev in 44 radovoljcev. Do takrat jih je bilo odlikovanih z železnim križcem 22; ranjenih je bilo 91. padlo jih je 31.

Vzgoja.

Nepokojneža ukrotiti ni vselej lahka stvar, zlasti če hočeš kar najmanj časa izgubiti ter izhajati brez jeze in nevolje. Nakdo nasvetuje za sedanji vojni čas kaj primeren pomoček. Reci nepokojnežu: »Misli, da si vojak; toda hraber in pogumen vojak. Pred teboj je sovražnik. Sedaj je odločilni trenutek — ali zmagáš ali padeš. Dobro. Zdaj pa pazi. Sovražnika imaš pa sam v sebi. Tista žilica nerodna in poredna, ki ti ne dá mirovati, je tvoj sovražnik; tega moraš podreti. V boj! Bodi vztrajen in pogumen toliko časa, da bo pouk končan. Potem ti bomo pa častitali, da si se dobro in stanovitno vojskoval.«

Srednje šole na Bavarskem. Bavarski naučni minister je objavil lani nov šolski red za višje zavode. Po tehtnem preudarku je zapovedal in razglasil sledeče:

Srednje šole imajo namen, vzgajati učence na verstvenem temelju za nravno trdnost. To nalogo izvršuje predvsem verstveni pouk. Naj se mu ohrani prvotna veljava. Kdorkoli hoče biti sprejet v kak višji zavod, mora napraviti preizkušnjo iz krščanskega nauka. Med šolskim letom se poučuje krščanski nauk dve uri na teden po cerkveno odobre-

nem učnem načrtu. Če se naj dajejo tudi šolske naloge (ne več kot tri), o tem odločuje učiteljski svet posameznega zavoda početkom šolskega leta. Pismeni izdelki za absoltorij so zapovedani tudi vbodoče.

Ministrska odredba zaukazuje tudi, kako naj se učenci vzgajajo za življenje po veri: Katoliški učenci se morajo udeležiti ob nedeljah in praznikih skupne šolarske službe božje, kjer je vpeljana. Tri- do štirikrat na leto prejmo sv. zakramente. Ob dneh, ki so določeni za skupni prejem sv. obhajila, morajo priti k sv. maši tudi oni dijaki, ki so sicer oproščeni skupne službe božje ob nedeljah in praznikih. Kadar imajo dijaki skupno sv. obhajilo, se sme oskrbeti tudi kaka popoldanska pobožnost. Kjer se vpelje, se je morajo učenci udeležiti, razen če jih vodstvo sporazumno s katehetom oprostí. Vodstva posameznih šol naj vzajemno s kateheti skušajo po možnosti doseči, da bo v bližini šolskega zavoda ob primerni uri sv. maša tudi ob delavnikih, ki se je bodo mogli dijaki udeležiti. Katehete si bodo prizadevali, da bodo s svojim vplivom privabljali učence tudi ob delavnikih v cerkev.

Raznoterosi.

Mirovni papež. Sv. oče Benedikt XV. se neprestano prizadeva, da bi olajšal in omilil bojne grozote. Sredi razburkane sveta vlada mirno na trdni skali

kot namestnik tistega, ki se imenuje »Knez miru«, ter se z vso odločnostjo bori, da bi vsi narodi bili že skoraj deležni ljubega miru. Da bi prizadevanju

za mir izprosil božjega blagoslova, da bi se čimpreje polegel bojni vihar, je Benedikt XV. odredil in poskrbel, da so se dne 7. februarja po vsi Evropi opravljale molitve pred Najsvetejšim. — Goreče prošnje, ki jih je pošiljala h Gospodu vojskinih trum osobito naša dobra mladina, ne bodo preslišane.

Prvo sv. obhajilo v avstrijski cesarski hiši. Nadvojvodinja Matilda, najmlajši otrok cesarjeve hčere gospe nadvojvodinje Valerije in nadvojvoda Franca Salvatorja, je bila dne 8. decembra m. l. pri prvem sv. obhajilu. Osemletna deklica se je pripravljala na to slovesnost s tridnevnimi duhovnimi vajami, ki sta se jih udeležila tudi mati Valerija z družino. Srečna ura je prišla. Cesarjeva najmlajša vnukinja je pristopila k mizi Gospodovi, z njo pa tudi vzvišena družina. Potem pa — ganljiv prizor — se je približala k angelski mizi tudi dolga vrsta ranjencev, med njimi nekateri oprti na berglje, drugi z obvezano roko ali glavo. Cesarska prvoobhajanka sredi med junaki! Bili so to ranjeni vojaki, ki jih je nadvojvodinja sprejela v oskrbo na svoj grad Wallsee. Ranjence obiskuje in obvezuje dan na dan Valerija sama. Hoditi smejo v cesarsko kapelo k sveti maši ter molijo skupno s cesarsko hčerko sv. rožni venec. Lep z g l e d k r š č a n s k e l j u b e z n i !

Bridka izguba. 20. januarja je po daljši bolezni umrl v Ljubljani g. Adolf Furlan, c. kr. nadporočnik domobranskega pešpolka št. 5 v Pulju. Rajni je bil sin-edinec mestnega učitelja g. Jakoba Furlana, ki je kot skrbni oče veliko žrtvoval za vzgojo svojega ljubljenca. — Večni mir vrlemu častniku!

V Toplicah pri Zagorju ob Savi so učenke šestrazredne ljudske šole izdelale toliko volnenih predmetov, da smo (do 10. januarja) mogli izročiti šest pošiljatev, in sicer tehle izdelkov: 80 snežnih čepic, 380 parov zapestnic, 12 parov zapestnic z odprtino za palec, 65 parov kolenic, 66 parov dokolenic in 116 parov ovojev za noge. Med tem se je več parov nogavic in dokolenic oddalo tudi za domače vojake. Poleg tega so darovali učenci za begunce pri Krškem velik zaboj perila, obuval in povrhne obleke. — Za vse volnene iz-

delke je po prizadevanju rudniškega ravnatelja inž. J. Paura darovala večino volne tukajšnja bratovska skladnica trboveljske premogokopne družbe, nekaj je je nakupil krajni šolski svet, deloma pa se je v to porabila zbirka naših marljivih učenk (175 K 49 vin.). Reči se mora, da mlado in staro tekmuje, kako bi bolje sodelovalo za naše hrabro vojaštvo. — Dne 15. decembra 1914 se je v pritličju naše šole v treh sobah nastanil oddelek Rdečega križa za ranjence. Imeli smo vojake peterih narodnosti. Dne 24. decembra 1914 je tu nastanjenim ranjencem priredil neumorno delujoči damski komite krasno božičnico pod vodstvom g. Vilme Paurove, soproge tukajšnjega rudniškega ravnatelja. Vsak izmed vojakov je bil obdarovan s toplim perilom, napolnjenim cigaretnim etuijem, zobnim praškom in ščetko, vžigalom na kremen, žepnim nožem, potico in sadjem. Ob prižganem božičnem drevescu in krasno okinčani cesarski sohi je najprvo zaigral domači salonski sekstet cesarsko himno in takoj nato mehkočno »Tiha noč, sveta noč,« ob kateri je marsikatero junakovo oko postalo rosno. Nato je v slovenskem in nemškem nagovoru prav toplo pozdravil navzoče bojevnike velezaslužni zdravnik g. dr. Tomo Zarnik. Končno je Ogrje nagovoril v njih maternem jeziku rudniški ravnatelj Pauer, ki se je tudi sploh za bolnišnico mnogo trudil. P.

Šolski pouk je prenehal tudi v Celovcu, in sicer 18. januarja na ljudskih in meščanskih šolah, 13. februarja so pa zaprli za nekaj časa tudi srednje šole, ker so porabili prostore za vojaške namene.

Ali bo šlo? »Ljudsko cerkveno petje naj se povsod goji in naj to, kar je vojska v verskem oziru koristila, trajno drži in ohrani.« Na take in podobne pozive smo zadnje čase že večkrat naleteli. Tudi po slovenskih glasbenih in drugih listih se je čul že dostikrat ta odmev, ki pa še ni dobil realne podlage. Nedavno je o tem predmetu govoril dr. Fr. Kimovec pred zborom številnih duhovskih poslušalcev. Med drugim je dokazoval, da bo moč ljudsko petje v cerkvi zopet uvesti le potom mladine, ki naj dá lep in jasen zgled od-

raslim, da ta stvar ni nemogoča. Šola je dolžna gojiti tudi cerkveno petje, ki naj se presadi v cerkvene prostore. — Tej želji se bo moglo za bodoče v večji meri ustreči, ker je v delu nova »šolska cerkvena pesmarica«. O Božiču je bilo v ljubljanskem knezoškofijskem dvorcu ob navzočnosti presvetlega knezoškofa dr. A. B. Jegliča posvetovanje ljubljanskih cerkvenih glasbenikov in nekaterih katehetov, ki so določili, katere pesmi naj bi se sprejele v šolsko pesmarico. Vodja St. Premrl je v rokopisu že bil sestavil daljšo zbirko primernih cerkvenih pesmic za vse cerkveno leto. Večina jih je bilo sprejetih, nekaj so jih zborovalci zavrgli, ki se nadomeste z drugimi — če moč slovanskega izvora. Izvolil se je odbor, ki bo končno sestavo odobril ter harmonično ogladil. Za prihodnje šolsko leto — če Bog dá — bo nova knjižica že na razpolago in s tem bo obenem položen temelj za vpeljavo ljudskega petja po naših cerkvah. Uspeh bo seveda odvisen od umevanja in navdušenosti za ljudsko petje, ki je bo treba zapaliti med duhovniki, deloma pa od dobre volje našega učiteljstva. Res je sicer, da se v šoli mora gojiti tudi cerkveno petje, kakor velevali ministrske naredbe in določbe (glej članek stran 36); toda če ni prave vneme, ne umevanja, ne dobre volje, se more tudi ministrskim ukazom ustreči tako, da se ustreže, pokazati pa ni nič. V takem slučaju tudi nikogar ni, ki bi bil pripravljen, da bi vodil otroško petje v cerkvi, pri službi božji, kajti učiteljstvo je po postavi pač primorano nadzorovati šolsko mladino pri skupnih in obligatnih verskih vajah, za vodstvo petja pa ni najti nikake obveznosti. Vsekako bi bilo torej dobro in potrebno, da bi se za učitelje in učiteljice, ki se veliko in z uspehom prizadevajo za lepo cerkveno petje šolskih otrok, dobilo in preskrbelo vsaj nekaj nagrade. Vsakdo namreč vé, da s tem, kar šola predpisuje, otrok ni moč izvežbati toliko, da bi mogli nastopiti v skupnem zboru pri sv. maši, četudi bi se ob urah šolskega petja vežbali edinole v cerkvenem petju. Treba je torej izrednih vaj, izrednega dela in marljivosti. Če hočemo torej prodreti z ljudskim petjem v cerkvi,

mora mladina začeti in zidati podlago, kar se pa ne bo doseglo brez posebne vneme učiteljstva. Vnema naj se pa zapali s tistim sredstvom, ki povsod zmaguje!

Vsekako zanimiva je sledeča igra s številkami; sestavil jo je lani dekan v Halleinu:

Rojstno leto našega cesarja	1830
Vsota teh števil . . . 1+8+3+0	<u>12</u>
	1842
» » » . . . 1+8+4+2	<u>15</u>
	1857
» » » . . . 1+8+5+7	<u>21</u>
	1878
» » » . . . 1+8+7+8	<u>24</u>
	1902
» » » . . . 1+9+0+2	<u>12</u>
Vojno leto . .	1914

Ako seštejemo posamezne vsote 12 + 15 + 21 + 24 + 12, dobimo številko 84 = starost našega cesarja.

Ako napravimo isto igro z letom 1848., ki je začetno leto vladanja Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I., pridemo zopet do letnice 1914.

Nastop vlade našega cesarja	1848
Vsota teh števil . . . 1+8+4+8	<u>21</u>
	1869
» » » . . . 1+8+6+9	<u>24</u>
	1893
» » » . . . 1+8+9+3	<u>21</u>
Vojno leto . .	1914

Ako sešteješ vsote števil 21 + 24 + 21, dobiš število, ki znači dobo vladanja našega cesarja, namreč 66.

Nekaj čez tisoč . . . Od učiteljstva v Nemčiji se udeležuje vojske okrog 40.000 mož. Od teh jih je padlo do konca novembra nekaj čez tisoč; 800 je bilo ranjenih, 352 pa odlikovanih z železnim križcem.

Verouk zopet vpeljan. Občinsko zastopstvo mesta Genue je sklenilo, da se bo odslej v vseh ljudskih šolah zopet poučeval krščanski nauk. Zoper zopetno uvedbo je glasovalo samo 178 družin,

dočim je predlog podpiralo 2567 družin. Papežu Benediktu XV., ki je genuški domačin, bo s tem sklepom gotovo zelo ustrezno.

Šolski štrajk. V milanskem predmestju Binasco so sklenili socialisti, da se verouk odpravi iz šol. Starši so odgovorili na ta ukrep s tem, da so poslali svoje otroke v samostanske šole. V javnih šolah je ostalo samo 75 otrok.

Pred 650 leti je bil rojen najslavnejši italijanski pesnik Dante Alighieri. Papež Benedikt XV. je poslal ob tej priliki nadškofu v Raveni 10.000 lir za cerkev San Francesco, kjer je Dante pokopan.

150 učenk pokopanih. Ob zadnji potresni katastrofi v srednji Italiji je bilo pod razvalinami zasutih tudi 150 gojenk dekliškega liceja v mestu Avezzano. To mesto leži ob vzhodnem vnožju sabin-

skih gorâ v okraju Aquila degli Abruzzi. Prebivalcev je imelo blizu 10.000.

Usoda visokih šol ob vojski. Vsled vojne so prizadete predvsem katoliške visoke šole v Lovanju na Belgij-skem, v Lilleju na Francoskem ter vseučilišče v Beirutu, ki je bilo v spretnih rokah francoskih jezuitov. Poslednje vseučilišče je bilo znano po svoji medicinski fakulteti in veliki knjižnici. Turška oblast je nedavno izgnala jezuite in druge profesorje. Nadaljnji obstoj je vse-kako v nevarnosti.

Na vseučilišču v Tokio (Japonska) sta nastavljena kot docenta nemščine ondotna misijonarja in profesorja jezuitske visoke šole patra Hoffmann in Dahlmann. Tudi na ondotni erarski gimnaziji poučuje od novembra (1914) dalje jezuitski misijonar P. Keel.

Slovstvo in glasba.

E. Gürtler, »Vollständige Katechesen für das 1. Schuljahr«. Te za prvi razred močno porabne kateheze so izšle v šestih izpopolnjeni izdaji.

L. E. Pichler, »Katechesen für die Oberstufe«, III. Teil. — Gnade und Gnadenmittel. S tem zvezkom je Pichler dovršil svoje delo. Tretji zvezek ima 47 katehez za 7. in 8. razred, ter dva nagovora o priliki redne spovedi šolskih otrok. — Tudi te kateheze se odlikujejo po vrlinah, ki jih znači Pichlerjevo ime: Temeljite so, zanesljive, metodično sestavljene in izpeljane, času primerne in moderne (v dobrem zmislu seveda). Nekateri so sicer dokaj obširni, a ne na škodo pouku; krajšati je vedno lažje, nego pridevati. Tudi pridigarji najdejo v tej knjigi mnogo porabne tvarine.

»**Stoff und Stoffquellen** zu den Katechesen der 8. Knabenklasse und der Fortbildungsschulen, sowie für die unteren Klassen der Mittelschulen.« III. Teil: **Die Kirche.** Von Ludwig Heilmayer, Kaplan bei St. Paul, München. S tem zvezkom je — kakor kaže — zaključeno to velevažno delo, ki v njem

najde katehet izdatne in jedrnate pripomočke za apologetične kateheze in predavanja.

Alban Stolz, Erziehungskunst, für den Schul- und Selbstgebrauch, bearbeitet von Rektor P. Spurtzem, Leiter des päd. Kurses am Oberlyzeum der Ursulinen in Saarbrücken. Verlag von F. Schöningh in Paderborn 1914. M. —70; geb. M. 1.—.

Alban Stolz je znal s svojo krepko in jedrnato izrazitostjo prodreti v vse sloje nemškega prebivalstva. V tej knjižici ga srečamo kot vzgojitelja. Seveda ne spada med moderne pedagoge; izrazi kot »eksperimentalna psihologija« in drugo tako orodje, so mu tuji. Pri njem govori bolj zdrav razum, ki se opira na bogato izkustvo. V štirih poglavjih obdela vzgojo telesa, duše, govori o vzgojitelju samem in pa o vzgojnih pomočkah. Dragocena knjižica svedoči, kako globoko je ta bogonadarjeni pisatelj in dušni pastir zrl v otroško dušo. Vsekako še vedno priporočljivo in zanesljivo delce.

Razno.

Definitivno nameščenje na izpraznjene učiteljske službe se je zadnje mesece opustilo, ker hoče c. kr. deželni šolski svet dati priliko kompetence tudi onim učiteljem, ki so na bojišču. Natečaj za vsa učna mesta, ki so bila v zadnjem času razpisana, se bo prilično — kakor čujemo — še enkrat razglasil.

Opozorilo!

Nekaj izvodov 1. in 2. številke »Slov. Učitelja« smo poslali v goste na poskušnjo. Močno bi bilo ustrezno, ako bi uprava mogla izvedeti, če so dotični gostači dobrodošli. — Dolžnikom drugega in tretjega rezervnega leta bo pa treba napovedati ultimat, če se kmalu ne odpovedo kroncam, ki spadajo po vsej pravici v blagajnico upravištva »Slov. Učitelja«.
